

prima instanță: Judecătoria Chișinău, sediul Buiucani (jud: V. Hadîrca)
instanța de apel: Curtea de Apel Chișinău (jud: N. Budăi, V. Efros, I. Muruianu)

D E C I Z I E

03 octombrie 2018

mun. Chișinău

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ
lărgit al Curții Supreme de Justiție

în componența:

Președintele ședinței, judecătorul
judecătorii

Iulia Sîrcu
Dumitru Visternicean
Nicolae Craiu
Dumitru Mardari
Galina Stratulat

examinând recursul declarat de către Ministerul Justiției al Republicii
Moldova,

în cauza civilă, la cererea de chemare în judecată depusă de către Vasile
Moisei împotriva Ministerului Justiției al Republicii Moldova, intervenient
accesoriu Procuratura Generală a Republicii Moldova cu privire la încasarea
prejudiciului moral și cheltuielilor de judecată,

împotriva deciziei din 29 martie 2018 a Curții de Apel Chișinău, prin care au
fost respinse apelurile declarate de Ministerul Justiției al Republicii Moldova și
Procuratura Generală a Republicii Moldova și a fost menținută hotărârea din 20
decembrie 2017 a Judecătoriei Chișinău, sediul Buiucani

c o n s t a t ă :

La data de 31 octombrie 2017 Vasile Moisei, reprezentat de avocatul
Veaceslav Spalatu a depus cerere de chemare în judecată împotriva Ministerul
Justiției al RM, intervenient accesoriu Procuratura Generală a RM și a solicitat
încasarea din contul statului, prin intermediul Ministerului Justiției al RM în
beneficiul lui Vasile Moisei cu titlu de prejudiciu moral a sumei de 50 000 de lei,
precum și prejudiciului material format din cheltuielile de asistență juridică legate
de cauza penală nr. 2016421870 în suma de 24 000 de lei și a cheltuielilor de
asistență juridică legate de prezenta cauza civilă în sumă de 6 000 de lei.

În motivarea acțiunii a indicat că de către SUP a Inspectoratului de Poliție
Botanica, mun. Chișinău la data de 12 august 2016 a fost pornită cauza penală nr.
2016421870, conform semnelor componente de infracțiune prevăzute de art. 186,
alin. (2), lit. d) Cod penal, pornită în baza sesizării SRL „Autoconcord” pe faptul
sustragerii bunurilor în sumă de 35 513 lei din depozitul companiei.

A menționat că la data de 14 noiembrie 2016 de către Procuratura Botanica,
mun. Chișinău a fost emisă ordonanța de punere sub învinuire a lui Vasile Moisei,
fiindu-i incriminată comiterea infracțiunii prevăzută de art. 191, alin. (1) Cod penal.

Reclamantul a indicat că prin ordonanța de punere sub învinuire i-au fost
aduse o serie de incomodități, atât de ordin moral, familial cât și i-a fost
restricționat dreptul la libera circulație și posibilitatea plecării peste hotare atât în
interes familial, cât și în scopul de a lucra.

A afirmat că la data de 23 ianuarie 2017 Vasile Moisei a depus în cadrul Judecătoriei Chișinău, sediul Central o cerere privind accelerarea urmăririi penale în cadrul cauzei penale nr. 2016421870, iar la data de 27 ianuarie 2017 prin încheierea Judecătoriei Chișinău, sediul Central a fost admisă cererea lui Vasile Moisei privind accelerarea urmăririi penale în cadrul cauzei penale nr. 2016421870, cu obligarea organului de urmărire penală să adopte o hotărâre în privința cazului dat până la data de 27 februarie 2017.

Ulterior, la data de 01 martie 2017, Vasile Moisei, reprezentat de avocatul Veaceslav Spalatu a depus în cadrul Procuraturii mun. Chișinău, sediul Botanica, o plângere în temeiul art. 298-299/2 Cod de procedură penală, împotriva inacțiunilor și acțiunilor procurorului conducător al urmăririi penale, Mahu Sihian care a comunicat avocatului în urma unei convorbiri telefonice precum că, cauza penală se află la ofițerul de urmărire penală și o decizie în acest sens nu a fost luată, tot în această perioadă, din cancelaria Procuraturii mun. Chișinău, sediul Botanica, avocatul a aflat că plângerea din 01 martie 2017 a fost transmisă spre examinare procurorului Petrușca Serghei, iar până la acea data atât avocatul, cât și învinuitul nu primise vreun răspuns privitor la executarea încheierii din 27 ianuarie 2017 a Judecătoriei Chișinău, sediul Central, în ceea ce privește adoptarea unei decizii pe marginea cauzei penale nr. 2016421870.

Astfel, a considerat că faptul dat vădit demonstrează că organul de urmărire penală nu a fost obiectiv și imparțial, nu a executat hotărârile instanței de judecată privind luarea unei decizii pe marginea cauzei penale sus nominalizate, ci prin diferite metode neîntemeiat a tergiversat urmărirea penală, contrar prevederilor art. 20 Cod de procedură penală.

A relevat că la 27 martie 2017 Vasile Moisei, reprezentat de avocatul Veaceslav Spalatu a depus în cadrul Judecătoriei Chișinău, sediul Central o plângere conform prevederilor art. 313 Cod de procedură penală, iar în urma acestei plângeri a învinuitului la data de 28 aprilie 2017 Procurorul în Procuratura mun. Chișinău, Oficiul Botanica, Nadejda Barbalat a dispus prin ordonanță scoaterea de sub urmărire penală a lui Vasile Moisei, deoarece acțiunile acestuia nu întrunesc elementele constitutive ale componenței de infracțiune prevăzute de art. 191, alin. (1) Cod penal și încetarea urmăririi penale, cu clasarea procesului penal în cauză.

A explicat că toate circumstanțele luate în coroborarea lor, prin extinderea în timp de mai bine de 9 luni prin contestarea deciziilor ilegale ale organului de urmărire penală la procurorul superior, la instanța de judecată, prin alte acțiuni/inacțiuni ilegale ale organului de urmărire penală care au dus la tergiversarea examinării cauzei penale sus menționate, au cauzat anumite suferințe fizice și psihice lui Vasile Moisei, tergiversarea abuzivă a cauzei penale nominalizate, a contribuit la ponegrirea cinstei, onoarei și demnității lui, deoarece atât în fața colectivului de muncă și a altor persoane i s-a adus învinuiri grave în privința delapidării averii angajatorului.

Reclamantul a susținut că pornirea cauzei penale în privința sa, cu aducerea unei învinuiri, a generat și conflicte în familia acestuia, adică a contribuit negativ asupra vieții private, deoarece la acel moment a fost unicul soț întreținător a familiei, unde avea un copil minor de câteva luni și soția era în concediul de îngrijire al copilului circumstanțe ce au făcut imposibil angajarea acestuia în câmpul muncii pentru a-și întreține familia.

A precizat că pentru cauza penală nr. 2016421870 intentată în privința lui Vasile Moisei, acesta a achitat pentru asistența juridică a avocatului suma de 24 000 de lei, care include suma de 10 000 de lei conform contractului de prestări servicii nr. 01/15 din 15 ianuarie 2017 și bonul de plată Seria EC nr. 864499 din 15 ianuarie 2017 și suma de 14 000 de lei conform contractului de prestări servicii nr. 01/24 din 24 mai 2017 și bonul de plată Seria PL nr. 259453 din 24 mai 2017, iar pentru examinarea prezentului litigiu, reclamantul a achitat pentru asistență juridică a avocatului suma de 6 000 de lei, conform contractului de prestări de servicii nr. 01/26 din 26 octombrie 2017 și bonului de plată Seria PL nr. 259457 din 26 octombrie 2017.

Prin hotărârea din 20 decembrie 2017 a Judecătoriei Chișinău, sediul Buiucani a fost admisă parțial cererea de chemare în judecată înaintată de Vasile Moisei împotriva Ministerului Justiției al RM, intervenient accesoriu Procuratura Generală a RM cu privire la încasarea prejudiciului moral și a cheltuielilor de judecată. A fost încasat din bugetul de stat, prin intermediul Ministerului Justiției al RM în beneficiul lui Vasile Moisei suma de 3 000 de lei cu titlu de prejudiciu moral și suma de 30 000 lei cu titlu de cheltuieli de asistență juridică suportate. În rest cerințele acțiunii au fost respinse.

La data de 22 decembrie 2017 Ministerul Justiției al RM a declarat apel împotriva hotărârii primei instanțe și a solicitat casarea acesteia cu pronunțarea unei noi hotărâri de respingere integrală a acțiunii.

La data de 01 ianuarie 2018, Procuratura Generală a RM a declarat apel împotriva hotărârii primei instanțe și a solicitat casarea acesteia cu pronunțarea unei noi hotărâri de respingere integrală a acțiunii.

Prin decizia din 29 martie 2018 a Curții de Apel Chișinău au fost respinse apelurile declarate de Ministerul Justiției al RM și Procuratura Generală a RM și a fost menținută hotărârea din 20 decembrie 2017 a Judecătoriei Chișinău, sediul Buiucani.

La data de 22 mai 2018, Ministerul Justiției al RM a declarat recurs, împotriva deciziei instanței de apel și hotărârii primei instanțe, și a solicitat casarea acestora cu emiterea unei noi hotărâri de respingere integrală a acțiunii.

În motivarea recursului Ministerul Justiției al RM a indicat că consideră neîntemeiată decizia instanței de apel și hotărârea primei instanțe, deoarece instanțele au aplicat și interpretat eronat normele de drept material.

Totodată a indicat că instanța de apel nu a constatat și nu au elucidat circumstanțele importante cauzei pe deplin, precum și-a bazat soluțiile pe fapte neprobate.

Mai mult ca atât, recurentul a relevat că instanța de apel a examinat superficial cauza și nu a dat răspuns argumentelor invocate în susținerea cererii de apel.

În conformitate cu art. 434 alin.(1) Cod de procedură civilă, recursul se declară în termen de 2 luni de la data comunicării deciziei integrale.

Curtea de Apel Chișinău a pronunțat decizia contestată la 29 martie 2018, astfel, recursul declarat la 22 mai 2018, este în termen.

În conformitate cu art. 441 Cod de procedură civilă, în cazul în care recursul este considerat admisibil, un complet din 5 judecători examinează fondul recursului.

Prin încheierea din 19 septembrie 2018 a Curții Supreme de Justiție completul din 3 judecători a considerat recursul admisibil și a decis examinarea acestuia în fond de un complet din 5 judecători.

În conformitate cu art. 442 alin. (1) Cod de procedură civilă, judecând recursul declarat împotriva deciziei date în apel, instanța verifică, în limitele invocate în recurs și în baza referinței depuse de către intimat, legalitatea hotărârii atacate, fără a administra noi dovezi.

În conformitate cu art. 444 Cod de procedură civilă, recursul se examinează fără înștiințarea participanților la proces.

Verificând legalitatea actului de dispoziție contestat, prin prisma argumentelor invocate și a materialelor din dosar, coroborat cu normele de drept material și procedural aplicabile la soluționarea speței date, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție va admite recursul declarat de Ministerul Justiției al RM și va casa decizia instanței de apel, cu trimiterea cauzei spre rejudecare în instanța de apel, din următoarele considerente.

În conformitate cu art. 445 alin. (1) lit. c) Cod de procedură civilă, instanța, după ce judecă recursul, este în drept să admită recursul, să caseze integral decizia instanței de apel și să trimită cauza spre rejudecare în instanța de apel o singură dată dacă eroarea judiciară nu poate fi corectată de către instanța de recurs.

În conformitate cu art. 432 alin. (2) lit. a), c) Cod de procedură civilă, se consideră că normele de drept material au fost încălcate sau aplicate eronat în cazul în care instanța judecătorească nu a aplicat legea care trebuia să fie aplicată, a interpretat în mod eronat legea.

În conformitate cu art. 432 alin. (4) Cod de procedură civilă, săvârșirea altor încălcări decât cele indicate la alin.(3) constituie temei de declarare a recursului doar în cazul și în măsura în care acestea au dus sau ar fi putut duce la soluționarea greșită a cauzei sau în cazul în care instanța de recurs consideră că aprecierea probelor de către instanța judecătorească a fost arbitrară, sau în cazul în care erorile comise au dus la încălcarea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului.

În conformitate cu art. 118 alin. (1), (3) Cod de procedură civilă, fiecare parte trebuie să dovedească circumstanțele pe care le invocă drept temei al pretențiilor și obiecțiilor sale dacă legea nu dispune altfel. Circumstanțele care au importanță pentru soluționarea justă a cauzei sunt determinate definitiv de instanța judecătorească pornind de la pretențiile și obiecțiile părților și ale altor participanți la proces, precum și de la normele de drept material și procedural ce urmează a fi aplicate.

Din materialele cauzei rezultă că, Vasile Moisei adresându-se cu cerere de chemare în judecată împotriva Ministerul Justiției al RM, intervenient accesoriu Procuratura Generală a RM a solicitat încasarea din contul statului, prin intermediul Ministerului Justiției al RM în beneficiul lui Vasile Moisei cu titlu de prejudiciu moral a sumei de 50 000 de lei, precum și prejudiciului material format din cheltuielile de asistență juridică legate de cauza penală nr. 2016421870 în suma de 24 000 de lei și a cheltuielilor de asistență juridică legate de prezenta cauza civilă în sumă de 6 000 de lei.

Prin hotărârea din 20 decembrie 2017 a Judecătoriei Chișinău, sediul Buiucani a fost admisă parțial cererea de chemare în judecată înaintată de Vasile Moisei împotriva Ministerului Justiției al RM, intervenient accesoriu Procuratura Generală a RM cu privire la încasarea prejudiciului moral și a cheltuielilor de

judecată. A fost încasat din bugetul de stat, prin intermediul Ministerului Justiției al RM în beneficiul lui Vasile Moisei suma de 3 000 de lei cu titlu de prejudiciu moral și suma de 30 000 lei cu titlu de cheltuieli de asistență juridică suportate. În rest cerințele acțiunii au fost respinse.

Curtea de Apel Chișinău prin decizia din 29 martie 2018 a respins apelurile declarate de Ministerul Justiției al RM și Procuratura Generală a RM și a menținut hotărârea din 20 decembrie 2017 a Judecătorei Chișinău, sediul Buiucani.

Judecând cauza în ordine de recurs, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție consideră că instanța de apel a examinat cauza cu aplicarea eronată a normelor de drept material și eronat a apreciat circumstanțele cauzei, prin examinarea arbitrară a probelor.

Colegiul reține că prima instanță fiind investită cu examinarea cauzei a hotărât de a încasa din bugetul de stat, prin intermediul Ministerului Justiției al RM în beneficiul lui Vasile Moisei suma de 3 000 de lei cu titlu de prejudiciu moral și suma de 30 000 lei cu titlu de cheltuieli de asistență juridică suportate, în rest cerințele acțiunii fiind respinse.

Instanța de apel prin decizia din 29 martie 2018 a respins apelurile și a menținut fără modificări hotărârea primei instanțe, or, în motivarea deciziei, instanța de apel a constatat că prima instanță, în baza bonului de plată a onorariului corect a încasat suma cheltuielilor de asistență juridică în valoare de 6 000 de lei.

Așadar, Colegiul reține că pe de o parte instanța de apel menține hotărârea primei instanțe, fără modificări, considerând că întemeiat a fost încasată suma de 6 000 de lei în calitate de cheltuieli de asistență juridică, contrar faptului că prima instanță a dispus încasarea cheltuielilor de asistență juridică în sumă de 30 000 de lei.

Distinct de cele supra relatate, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție consideră că decizia instanței de apel a fost adoptată arbitrar, fără o apreciere a argumentelor și probelor invocate de apelanți coroborate la normele materiale aplicabile speței, iar faptul dat indică incontestabil la încălcarea de către instanța de apel a normelor de drept procedural, precum și la examinarea superficială și evazivă atât a apelurilor, cât și a cauzei deduse judecării, fără a fi verificată în condițiile legii temeinicia pretențiilor înaintate.

În acest sens, Colegiul remarcă că instanța de apel verificând legalitatea și temeinicia hotărârii primei instanțe a constatat că cauza a fost soluționată corect de prima instanță, însă partea motivată a deciziei și dispozitivul deciziei instanței de apel sunt contradictorii.

Or, instanța de apel avea obligația rezultând din prevederile art. 373, alin. (2) Cod de procedură civilă, de a da un răspuns cert referitor la relevanța unui înscris sau altuia. Instanța de judecată fiind obligată să reflecte în hotărâre motivele concluziilor sale privind admiterea unor probe și respingerea altor probe, precum și argumentarea preferinței unor probe față de altele, rezultând din prevederile art. 130 alin. (4) Cod de procedură civilă.

În cazul în care instanța de judecată se abține de a da un răspuns special și explicit în cele mai importante întrebări, fără a acorda părții care a formulat-o posibilitatea de a ști dacă acest mijloc de apărare a fost neglijat sau respins, acest fapt se va considera o încălcare a art. 6§1 CEDO (cauza Hiro Balani vs. Spania, 1994). Instanțele trebuie să răspundă la argumentele esențiale ale părților, dar

măsura în care se aplică această obligație poate varia în funcție de natura hotărârii și, prin urmare, trebuie apreciată în baza circumstanțelor cauzei.

Tot aici, este de menționat că în cadrul soluționării cauzei probele din dosar se cercetează doar în ansamblul și în interconexiunea acestora, or, instanța de judecată este obligată să reflecte în hotărâre motivele concluziilor sale privind admiterea unor probe și respingerea altor probe, precum și argumentarea preferinței unor probe față de altele.

Mai mult, în conformitate art. 390 alin. (1) lit. e), f) Cod de procedură civilă, decizia instanței de apel trebuie să conțină motivele concluziilor instanței de apel și referirea la legea guvernantă și concluziile instanței de apel în urma examinării apelului.

În sensul art. 6 CEDO, instanțele de judecată trebuie să indice, cu suficientă claritate, motivele pe care se întemeiază hotărârile, iar având în vedere caracterul determinant al concluziilor sale, noțiunile ce implică o apreciere a faptelor supuse examinării. CtEDO, în cauza *Suominen vs. Finlanda*, a reținut că „... o funcție a unei decizii motivate este să demonstreze părților că ele au fost auzite. Mai mult ca atât, o hotărâre motivată oferă părții posibilitatea să o conteste, precum și posibilitatea de a revedea decizia de către instanța de recurs. Doar prin adoptarea unei decizii motivate poate avea loc un control public a administrării justiției”.

Totodată, în cauza *Van de Hurk împotriva Țărilor de Jos*, 19 aprilie 1994, Curtea a statuat că dreptul la un proces echitabil nu poate fi considerat efectiv decât dacă cererile și observațiile părților sunt într-adevăr „auzite”, adică examinate conform normelor de procedură de către tribunalul sesizat.

Altfel spus, art. 6 impune „tribunalului” obligația de a proceda la o examinare efectivă a mijloacelor, argumentelor și al elementelor de probă ale părților, cel puțin pentru a le aprecia relevanța”. CtEDO nu își propune să garanteze drepturi teoretice sau iluzorii, ci drepturi concrete și efective (cauza *Artico v. Italiei*, Hotărârea din 13 mai 1980, seria A nr. 37, p. 16, paragraful 33).

Prin urmare, instanța de apel nu și-a executat în deplină măsură obligația legală de a motiva hotărârea luată și de a argumenta menținerea hotărârii primei instanțe.

Așadar, dreptul de a fi auzit a fost încălcat, or dreptul în cauză include nu doar posibilitatea de a aduce argumente instanței, dar de asemenea o obligație corespunzătoare a instanței de a arăta, în motivarea sa, motivele pentru care anumite argumente au fost acceptate sau respinse, ceea ce nu a fost îndeplinit de instanța de apel.

În consecință, Colegiul verificând conținutul deciziei contestate, în raport cu materialele dosarului, argumentele invocate în recurs, conchide că instanța de apel s-a referit în mod declarativ la normele dreptului material pe care le-a considerat aplicabile speței, fără să se expună asupra circumstanțelor concrete ale cauzei și probelor administrate în cadrul judecării cauzei pe care se întemeiază concluziile privitoare la aceste circumstanțe, și fără a indica motivele pentru care argumentele invocate de intimat nu au fost reținute, nefiind supuse aprecierii.

Este de menționat că actul judecătoresc trebuie să corespundă tuturor normelor de drept, să fie clar, înțeles de părțile implicate în litigiu și să răspundă în mod sigur și expres la toate cererile și obiecțiile formulate de către părți.

Mai mult, hotărârea trebuie să se fondeze pe lege, trebuie să rezolve, într-o manieră certă, explicit sau implicit, toate cererile invocate de părți, ceea ce în speță lipsește.

Or, în sensul principiului procesului echitabil, garantat de art. 6 CEDO, motivarea hotărârilor este o garanție pentru părți că cererile lor au fost analizate cu atenție și oferă posibilitatea exercitării controlului judiciar.

Interpretarea pe care judecătorul o face în legătură cu motivele de fapt și de drept care i-au format convingerea, în sensul unei anumite soluții trebuie să fie clară și simplă, precisă, concisă și fermă, să aibă putere de convingere. Nemotivarea hotărârii sau o motivare necorespunzătoare vor atrage casarea ei.

Din considerentele menționate, pornind de la faptul că această eroare admisă la judecarea cauzei în instanța ierarhic inferioară nu poate fi corectată de instanța de recurs, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție ajunge la concluzia de a admite recursul declarat de Ministerul Justiției al RM și a casa integral decizia instanței de apel, cu remiterea cauzei spre rejudecare la Curtea de Apel Chișinău, în alt complet de judecată.

La rejudecarea cauzei, instanța de apel, pentru a concluziona sub aspectul temeiniciei/ netemeiniciei acțiunii, urmează să verifice cerințele prin prisma argumentelor și probelor atât a părții reclamante, cât și a părții pârâte, rezultând din prevederile art. 130 alin. (1) Cod de procedură civilă, conform căruia instanța judecătorească apreciază probele după intima ei convingere, bazată pe cercetarea multiaspectuală, completă, nepărtinitoare și nemijlocită a tuturor probelor din dosar în ansamblul și interconexiunea lor, călăuzindu-se de lege, ca în consecință soluția adoptată să fie certă și coerentă. Caracterul peremptoriu al concluziei instanței de judecată, urmează a fi stabilit în coraport cu circumstanțele cauzei, probele administrate și cercetate și normele de drept material aplicabile raportului litigios.

În conformitate cu prevederile art. 445, alin. (1), lit. c) și alin. (3) Cod de procedură civilă, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție

d e c i d e :

Se admite recursul declarat de către Ministerul Justiției al Republicii Moldova.

Se casează integral decizia din 29 martie 2018 a Curții de Apel Chișinău, în cauza civilă, la cererea de chemare în judecată depusă de către Vasile Moisei împotriva Ministerului Justiției al Republicii Moldova, intervenient accesoriu Procuratura Generală a Republicii Moldova cu privire la încasarea prejudiciului moral și cheltuielilor de judecată, și se trimite cauza spre rejudecare la Curtea de Apel Chișinău, în alt complet de judecată.

Decizia nu se supune niciunei căi de atac.

Președintele ședinței,
judecătorul

Iulia Sîrcu

judecătorii

Dumitru Visternicean

Nicolae Craiu

Dumitru Mardari

Galina Stratulat